

OVERZICHT

Deze studie is een analyse van de Heidelbergse Catechismus als een plaats van gedachtenis binnen de *Nederduitse Gereformeerde Kerk* (NGK) voor de periode van 1862 tot 1963. De studie stelt voorop dat er een dynamische correlatie bestaat tussen gedachtenis en belijdenis als bronnen van identiteit binnen gereformeerde gemeenschappen. Met andere woorden: de manier waarop een gemeenschap zich haar belijdenisgeschriften herinnert, speelt een rol in de manier waarop ze haar geloof belijdt en beoefent, alsook de waarde die ze daaraan hecht. De studie onderzoekt en verduidelijkt de kenmerken en de gevolgen van deze correlatie op de geschiedenis van de NGK.

De studie beoogt om de volgende essentiële vragen te beantwoorden: Hoe werd de Heidelbergse Catechismus door de NGK herinnerd tussen 1862 en 1963? Welke factoren stimuleerden de gedachtenis van de Catechismus door de NGK? Welke invloed hadden herinneringen aan de Catechismus op de geloofsbelijdenis binnen de NGK? Welke gemeenschappelijke kennis werd door de NGK gepredikt door middel van de Catechismus?

Om deze vragen te beantwoorden, wordt archiefmateriaal van kranten en dagbladen van deze periode bestudeerd met een theoretische lens “plaats van gedachtenis”. Het doel van de studie is om plaatsen en instanties te identificeren waar de gedachtenis van de Heidelbergse Catechismus door de NGK werd gevormd, uitgedrukt en gekristalliseerd. In plaats van te achterhalen wat er precies gebeurde tijdens één of andere gebeurtenis waarbij de Heidelbergse Catechismus betrokken was, is de hoofdvraag eerder als de Heidelbergse Catechismus in de eerste plaats van belang was bij de gebeurtenis of niet. Of om nog een ander voorbeeld te stellen: in plaats van zich af te vragen of de gedachtenis van de Heidelbergse Catechismus binnen de NGK al dan niet correct is, ligt de nadruk eerder op *hoe* die herinnerd wordt en aan welke vorm van identiteit deze gedachtenis vorm geeft.

De studie bestaat uit vier hoofdstukken:

Hoofdstuk 2 analyseert en bespreekt de Heidelbergse Catechismus als een cruciaal onderdeel van de zogenaamde Liberale Strijd in de jaren 1860. Het geeft een kort overzicht van de theologische context van de jaren 1860 en het gaat in op de oorsprong van de Liberale Strijd tijdens de synode van 1862, in verband met een opmerking van één van de leden van de synode over de Heidelbergse Catechismus. Het toont aan dat de bewaring van het gereformeerd erfgoed voor de beide partijen van het conflict nauw samenhangt met de Heidelbergse Catechismus. Het verduidelijkt eveneens de verschillende opinies over traditie, die aan de grondslag liggen van dit theologisch conflict.

Hoofdstuk 3 handelt over de rol van de Heidelbergse Catechismus in de beruchte zaak Du Plessis van de late jaren 1920 en begin 1930. In deze controversie speelde de Catechismus een meer subtiele rol dan bij de theologische conflicten van de jaren 1860. Het staat echter buiten

kijf dat de nagedachtenis van de Liberale Strijd een cruciale invloed had op het verloop van de zaak Du Plessis en de uiteindelijke afhandeling ervan.

Hoofdstuk 4 beschrijft de jaren 1930 en 1940 als een periode waarin de NGK moest afrekenen met sociale problemen die specifiek veroorzaakt werden door wijd verspreide armoede en verstedelijking. Het was een tijdperk van verarming en teloorgang. Het hoofdstuk bespreekt hoe de NGK reageerde op de “zeitgeist” en zich aldus profileerde als een *confessionele* kerk. Het toont aan dat een “terugkeer naar het verleden” functioneerde als een teken van stabiliteit en oriëntering; alsook hoe “erfgoed” een cruciaal aspect werd in de opmaak van de identiteit van de NGK. In de definitie van haar erfgoed bracht de NGK verschillende aspecten van haar verleden onder één noemer, waaronder hervormde belijdenissen, protestantse geschiedenis, Nederlandse geschiedenis en Zuid-Afrikaanse geschiedenis.

Hoofdstuk 5 onderzoekt en verduidelijkt het nauw verband tussen herdenking en identiteit. Het gaat dieper in op de *terugkeer van de geschiedenis*, die begon in het midden van de jaren 1930. Het bespreekt hoe de NGK belang stelde in *hoe* haar verleden werd herinnerd en geritualiseerd. Verder worden ook de specifieke herinneringen van de Heidelbergse Catechismus tussen 1948 en 1963 besproken en geanalyseerd; speciale aandacht wordt besteed aan de 400ste herdenking van de Heidelbergse Catechismus in 1963. In de laatste sectie wordt de vereniging van de vijf NGK synoden besproken. Alhoewel deze gebeurtenis zogenaamd voortvloeide uit een gezamenlijke confessionele basis, werd het toch duidelijk beïnvloed door de herdenkingsprincipes van de NGK.